

Óli Jacobsen
olijacobsen@post.olivant.fo

med lus. »Hele besætningen aftog stærkt i vægt, og små sygdomme begyndte at indfinde sig«, rapporterede kaptajnen. Udenfor var det undertiden 48 graders kulde.

Kaptajnen søgte forgæves at komme i forbindelse med det svenske gesandtskab. De levede i håbet om, at deres ansøgning ville bringe dem frihed, men det var sværere og sværere at holde håbet oppe. Kaptajn Thomsen syntes, han selv klarede sig helt godt, men han var bekymret for mange af sine folk.

Koyrdu skeivan veg í 31 samdøgur

Den 12. marts 1942 blev de sendt af sted igen med jernbane, og humøret steg. Messedreng Ove Skotte fortæller:

»Der var kun en ting galt: retningen. Nu var vi søfolk, og vi kunne alle sammen se stjerner og skygestriber, og hvis vi skulle frigives, så skulle vi jo vestover eller sydover i hvert fald, men det gik nord, øst, skiftevis nord- og østpå i 31 døgn. Så vi var klare over, at hvis dette her skulle ende i noget fornuftigt, så blev det oppe i Ishavet eller også ude i Kina. Det endte så pudsigt nok en 6-800 km fra den kinesiske nordgrænse.«

De kørte i fangevogne med meget

Petur gjørdist fyrsti skipari á donskum kemikaliuskipi

Hann var millum annað skipari á »Olga Nielsen«

dårlig forplejning - »i de 20 sidste døgn fik vi hver 300 gram brød og et stykke saltet fisk«. Målet var en stor krigsfangelejr i Karahandar. Til deres glædelige overraskelse skulle de bo i en bungalow et stykke fra hovedlejren. Her var rimeligt gode forhold, og skibskokken lavede deres mad af de knappe rationer.

De, som var raske nok, fik arbejde med grøntsagsdyrkning, og de bragte ekstra rationer til køkkenet, når de så deres snit til det. Hvis de blev opdaget, blev tyvekosterne taget fra dem, men de blev aldrig straffet. Forholdene var altså i mange henseender meget bedre end før, men til gengæld var det sommer, meget varm og usundt. De fleste blev syge, adskillige af dysenteri, og tre mand blev så hårdt angrebet, at de døde. »Vi fik en kiste til de afdøde og fik tilladelse til at begrave dem på landsbykirkegården. Begravelsen foretog jeg selv efter det danske ritual«. Dødsfaldene gjorde dybt indtryk på kammeraterne, de blev mere og mere pirrelige og utålmodige, og det kneb for dem at passe arbejdet.

Lýsnar doyði í kulda

Í samrøðu greiddi Edmund Petersen, umrøddur í seinasta partinum, meira frá hesi ferðini, m.a. um tokferðina, sum vardi í 20 dagar í meira enn 40 stig frosti. Har vóru eingir hentleikar. Um dagin máttu teir sita á dúrkinum í tokvogninum.

Um náttina máttu teir liggja á berum dúrki. Hjá Edmundi bilaði ikki, tí hann var so ungur, men hjá hjá teimum eldru var hetta ikki lætt.

Hvønn morgun steðgaði tokið. Tá vórðu tey deyðu tikin út, og spannr við mati og vatni vórðu settar inn. Onkuntið noyddust teir út í øllum kuldinum og kavarokinum, meðan tokvognurin varð ruddaður.

Endamálið við allari hesi ferðingini var sleppa burtur frá her-

mótinum, har týskarar jú tóku seg skjótt fram ta fyrstu tíðina. Onkuntið vóru teir so mikið nær, at dunini hoyrdust frá týska herinum.

Sum nevnt vóru teir onkuntið við at ganga til av lúsum í klæðunum. Men at beina fyri teimum var rættiliga lætt. Klæðini skuldu bert leggjast út í øllum kuldinum, og tá frystu lýsnar í hel!

Tá ið teir skuldu hjálpa sær sjálvum var tað í einum holi úti í øllum kuldinum. Tá holið var fult, skuldi innihaldið beinast av vegnum. Tá var tað fryst sum ein blokkur, og gjørdi hetta arbeiðið munandi nossligari.

Frælsir menn

En morgen i december 1942 kom fire russiske officerer til søfolkenes hus.Vagten åbnede porten i det hegn, som omgav huset, men en af officererne gjorde tegn til ham om at lade den være åben, og en anden af dem vinkede skildvagten ned fra vagttårnet. I det samme gav han mig portnøglen og sagde: »I er frie, I må gerne gå ud hvor De vil.« Ja, jeg aner ikke, hvad jeg tænkte lige i øjeblikket. Officeren omfavnede mig og sagde til lykke«.

Betingelsen var, at de ville sejle i allieret tjeneste, så måtte hver mand skrive under på, at han vilde tage ud at sejle med Ruslands allieredes skibe ... alle skrev under.

De fik udleveret deres pas og proviant til en lang rejse, og den 10. december 1942 forlod de lejren. Fra jernbanestationen i Karahandar tog de via Taskent til Karatjnavolsk ved det Kaspiske Hav, hvorfra de sejlede til Baku. Her havnede de først i et fængsel, men da denne fejltagelse var opklaret, blev de indlogeret på et fornemt hotel.

De kom til en persisk havn og derfra videre til Teheran, hvor de var den 22. januar 1943. Engelske myndigheder tog godt imod dem og anbragte dem for nogle dage i en militær hvilelejr. Hos den danske

Kortið visir farleiðina hjá Petur og hansara feløgum

gesandt og den danske kolonis medlemmer blev de hjerteligt modtaget. Danske familier blev deres værter de næste uger.

Í tænastu hjá teimum sameindu

Midt i februar 1943 tog de 16 danske søfolk af sted fra Teheran. De rejste via Bagdad og Palæstina til Cairo; derfra videre til Alexandria, som var Mellemøstens skibsfartscentrum.

Mange danske søfolk og skibe kom til denne store havn.

Petur gjørdist fyrst 2. stýrimaður á skipinum Pacific, sum legði káplar í Reyðahavinum. Síðan fór hann sum 3. stýrimaður við einum skipi til New Orleans í USA. Restina av krígunum sigldi hann sum yvirstýrimaður við ymiskum skipum frá San Francisco.

Føroyska troyggjan var bjargingin

Tað er stuttligt, tá ið fólk gera vart við seg í samband við tað, sum verður skrivað. Aftaná seinastu Miðviku frætti eg frá Idu Nielsen, sum er systir Petur.

Hann fortaldi heldur ikki henni nógv um sínar upplivingar. Men hann segði tó, at hann hevði eina føroyska troyggju við sær, og hon átti lívið í honum. Ida fortaldi eisini, at Petur kundi stökka upp um næturnar av marru um sínar upplivingar.

Ida hevði eisini okkurt um siglingina hjá Petur í seinni árum. Í lýsing av Petur verður greitt frá, at hann sigldi við føroyskum fiskiskipum frá 1928 til 1933, tá ið hann fór niður at sigla.

Sum nevnt í seinasta parti var Petur fyrsti skipari í danska

flotanum at sigla við kemikalium. Hesum greiðir hann millum annað frá í blaðnum Dansk Skibsfart 7. juli 1970.

Her sigur Petur, at teir máttu læra hesa sigling frá botni av. Serliga í hesum farti var tað umráðandi at fylgja øllum reglugerðum til fulnar, tí her var jú talan um vandamikil evni. Summi av teimum kundu vera beinleiðis deydilig, um ikki varð ansað eftir. Bert nakrir dropar, sum lóku í havnina, kundi vera ein vanlukka fyri allan býin. Og kom bland í tey ymisku evnini kundi hetta merkja milliónatáp.

Men tað sum veruliga kundi geva Petur marruna var bert hugsanin um ein samanstoyt við eitt annað skip. Tá kundu báðar manningar umkomast av dampi frá hesum evnum, umframt tann ræðuliga skaða, sum kundi henda, um evnini róku í land, har fólk búðu.

Trygdarkrøvini settu eisini stór krøv til manningina, sum var upp til 40 mans.

Sjálvur hevði Petur bert havt okkurt smávegis óhapp, sum tá nakrir av manningini fingi nakrar fáar dropar av einum evni niður á skógvarnar. Beinanvegin komu bløðrur á fótarnar. Men tibetur komu menninir beinanvegin á sjúkrahús.

Í komandi parti verður 1. partur av eini frásøgn hjá Christian Djurhuus, løgmanni, og soni hansara Ejler